

*Концептуальні засади
реформування системи
соціально-трудових відносин*

Перший заступник голови СПО
роботодавців на національному рівні
Мірошніченко О.В.

11 грудня 2014 року

Актуальність реформування

Ключова проблема – тінізація трудових відносин

Головна причина тінізації – високий рівень навантаження на легальні трудові відносини, зокрема, на **роботодавця**:

- ЄСВ (від **36.76% до 49.7%** фонду оплати праці – ФОП);
- несправедливі тарифи на страхування від нещасних випадків та дотування вугільної галузі іншими виробничими сферами;
- пільгові пенсії за рахунок роботодавця (за списками № 1 і №2);
- нормативів працевлаштування інвалідів – **4%** чисельності;
- квоти на працевлаштування окремих категорій – **5%** чисельності;
- оплати роботодавцем «лікарняних» - **1%** ФОП (біля 4 млрд.грн. на рік);
- не менше **0.5%** ФОП на охорону праці;
- не менше **0.3%** ФОП на культурно-масову роботу;
- додаткові гарантії (доплати, надбавки, компенсації, відпустки, і т.п.) - **5-7% ФОП**;
- додаткових соціальних витрат по колективних договорах - **10-20% ФОП**.

Окрім цього **працівник** має сплатити:

- **15-17%** податок з доходів фізичних осіб;
- **1.5%** - «військовий» податок.

Загальне навантаження на легальний труд та зарплату складає від 90% до 110% і більше.

Актуальність реформування

Супутні проблеми:

- **Державний патерналізм**

Знижується мотивація до праці, прогресують утриманські настрої.

Соціальні видатки в структурі доходів фактично дорівнюють трудовим доходам (39.4% проти 40.8% відповідно)

- **Складна, забюрократизована та неефективна система соціального захисту**

Запровадження адресності соціальних гарантій, зокрема, шляхом впровадження сучасних технологій (соціальна карта тощо)

Оптимізація затрат на утримання системи (200 тис. співробітників)

- **Зарегульовані та архаїчні норми соціально-трудового законодавства**

Економіка занадто переобтяжена популістичними соціальними гарантіями

Архаїчне трудове законодавство є фактором стримування інвестицій в країну.

- **Існування «конвертаційних» схем**

Конвертація є більш «привабливою» у порівнянні з розміром навантаження на легальну зарплату (10%-12%), що провокує роботодавця на нелегальні трудові відносини

Напрямки реформування

---

1. Переформатування системи соціального страхування та системи державного забезпечення:

В системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (ЗДСС)

зосередити такі види допомог:

- а) медичні,
- б) допомога у зв'язку з хворобою,
- в) у зв'язку з вагітністю і пологами,
- г) по безробіттю;
- д) в разі трудового каліцтва або професійного захворювання;

Ці допомоги фінансуватимуться за рахунок **єдиного соціального внеску**, який акумулюватиметься у єдиному Фонді соціального страхування.

В системі державного соціального забезпечення (ДСЗ)

зосередити наступні види допомог:

- а) по старості (пенсії);
- б) сімейні;
- в) по інвалідності (окрім трудового каліцтва);
- г) допомоги у зв'язку з втратою годувальника.

Ці допомоги фінансуватимуться за рахунок коштів **Держбюджету** разом із іншими державними гарантіями: пільгами, субсидіями, доплатами і т.п. формами захисту.

Напрямки реформування

2. Зміна підходів до нарахування ЄСВ та страхових виплат:

Сьогодні:

- Розмір ЄСВ (4 види страхування):
для роботодавців - **40%** (середній)
для працівників - **3.6%**
Роботодавець сплачує 91% сум ЄСВ а працівник 9%
- Із сум ЄСВ до Пенсійного фонду надходить:
від роботодавця - **35,2%** (в середньому)
від працівника - **3,2%**
- ЄСВ нараховується на/з «**нарахованої**» зарплати (до утримання податків).
- Лікарняні (5 днів) та виплати по вагітності і пологах **обкладаються ЄСВ**.
- Розміри мінімальних страхових виплат «прив'язані» до **прожиткового мінімуму**.

Пропонується:

- Розмір ЄСВ (без пенсійного):
для роботодавців - **3.5%**
для працівників - **3.5%**
Сплата ЄСВ роботодавцями і працівниками **на паритетних засадах**.
- Пенсійний збір - 11% (виходячи із 15-18%):
як варіант { **5.5%** - для роботодавця
5.5% - для працівника
- ЄСВ нараховуватиметься на/з «**чистої**» зарплати (за мінусом податку і збору).
- Суми страхових виплат **не будуть оподатковуватися** (нічим).
- Розміри мінімальних страхових виплат **визначатиме правління Фонду**.

Напрямки реформування

---

3. Модернізація понять в системі державних гарантій з оплати праці:

- Скасування прямої залежності першого тарифного розряду від мінімальної заробітної плати
- Перехід від мінімальної заробітної плати до поняття **мінімальний рівень оплати праці (МРОП)**. МРОП включатиме в себе гарантований законом мінімальний місячний обсяг доходів працівника від всіх видів оплати праці за роботу у нормальних умовах за просту некваліфіковану працю;
- МРОП визначатиметься шляхом соціального діалогу з урахуванням мінімальної вартості життя, величини податків, рівня продуктивності праці та економічних умов. Орієнтовна величина МРОП – **45-50% від середньої зарплати** (відповідно до середнього показника індексу Кейтса, який склався у країнах ЄС)
- Затвердження **нової методики визначення прожиткового мінімуму** на базі структури споживання населення.

Напрямки реформування

---

4. Розмежування функцій органів влади у сфері праці і трудових відносин та у сфері соціальної підтримки:

- Перетворення Мінсоцполітики на **Міністерство соціального захисту**, в якому буде сконцентровано питання формування політики в цій сфері.
- Створення органу, який би опікувався питаннями **праці**. Трансформація системи центрів зайнятості у **Державну службу з питань праці**, зайнятості та трудової міграції, яка опікуватиметься питаннями ринку праці та послуг безробітним;
- Утворення на базі органів соціального захисту (собесів) та Пенсійного фонду **Державну служби соціальної допомоги**, Ця служба за принципами єдиного вікна надаватиме громадянам весь спектр послуг з соціальної підтримки, зокрема, здійснювати виплату допомог по старості (пенсій).

Напрямки реформування

- 5. Створення єдиного Фонду соціального страхування на принципах двостороннього управління роботодавцями та профспілками. Посилення державного нагляду та громадського контролю.**
- 6. Ліквідація пільгових пенсій (за списками № 1 і №2) та запровадження додаткових доплат за умови праці для формування накопичення. Забезпечення атестації робочих місць, а не професій.**
- 7. Скасування нормативів та квот працевлаштування інвалідів та певній категорій громадян. Запровадження механізмів мотивації роботодавців до працевлаштування цих категорій.**
- 8. Запровадження для роботодавця надбавки до ЄСВ за низький рівень охорони праці як стимулу до поліпшення умов праці.**